Profesorowi TADEUSZOWI PRZECISZEWSKIEMU
współtwórcy Wydziału Ekonomicznego UMCS
z okazji XXV-lecia Wydziału
niniejszy tom dedykują

współpracownicy i uczniowie

ANNALES UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN-POLONIA
VOL.XXIV,2 SECTIO H 1990

Zakład Planowania Społeczno-Gospodarczego i Przestrzennego
Wydziału Ekonomicznego UMCS

Urszula WICH

Profesor Tadeusz Przeciszewski - sylwetka i dzieło

Professor Tadeusz Przeciszewski - Man and His Work

Rocznice jubileuszowe mówią nie tylko o datach istnienia instytucji, lecz przede wszystkim są okazją do przypomnienia, że rocznic tych by nie było bez ludzkiego trudu, zaangażowania i wspólnego dążenia do rozwoju. Dotyczy to również 25-lecia istnienia Wydziału Ekonomicznego, jeszcze do niedawna najmłodszej jednostki UMCS, dziś szacownej "jubilatki", znanej nie tylko w lubelskim środowisku akademickim. Rangę Wydziału tworzyli jego pracownicy, którzy ponosili trud kształcenia przyszłych ekonomistów i wnosili poprzez swą twórczość naukową ewidentny wkład do nauki polskiej. Do dnia dzisiejszego pracują z młodzieżą akademicką i działają na polu naukowym założyciele Wydziału i pierwsi jego pracownicy. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o Profesorze Zdzisławie Lewandowskim - pierwszym Dziekanie Wydziału, Profesorze Ryszardzie Orłowskim - wieloletnim Dziekanie, Docencie Zbigniewie Miturze - wieloletnim Prodziekanie, czy Profesorze Tadeuszu Przeciszewskim, związanym z Wydziałem od początku jego istnienia.

Nie umniejszając zasług dla Wydziału pierwszych i następnych kadr naukowych, jubileuszowe wydanie "Annales" poświęcono Profesorowi dr hab. Tadeuszowi Przeciszewskiemu, który swym trudnym, niekiedy tragicznym, lecz zawsze niezwykle pracowitym i uczciwym życiem, w pełni zasłużył

sobie na przypomnienie. Hołdem dla Profesora są prezentowane w tym wydaniu "Annales" artykuły Jego najbliższych współpracowników, przyjaciół i wychowanków, reprezentujących różne środowiska naukowe.

Profesor dr hab. Tadeusz Przeciszewski urodził się 2 marca 1922 r. w Sierpcu (obecnie woj. płockie), w rodzinie robotniczej, która w 1929 r. przeniosła się do Warszawy. Wychowywał się w kulcie nauki i poszanowania pracy społecznej. Ojciec - pracownik "Tramwajów Miejskich", pełnił funkcję Prezesa Chrześcijańskiego Związku Zawodowego tego przedsiębiorstwa. Syna kształcił w Gimnazjum i Liceum im. J. Sowińskiego. Wybuch drugiej wojny światowej spowodował, iż maturę uzyskał już na tajnych kompletach (w czerwcu 1940 r.). Trudne i niebezpieczne czasy okupacyjne nie zniechęciły przyszłego ekonomisty do kontynuowania nauki. W warunkach konspiracyjnych rozpoczął we wrześniu 1942 r. równocześnie studia wyższe w Miejskiej Szkole Handlowej w Warszawie oraz na Wydziale Prawa tajnego Uniwersytetu Warszawskiego. Dyplom magistra nauk ekonomiczno-społecznych uzyskał już po wyzwoleniu (w grudniu 1945 r.) w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a w lipcu 1946 r. - dyplom Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie (późniejszej SGPiS), w zakresie specjalizacji ogólnoekonomicznej.

Odrębną i zsługującą na najwyższe uznanie kartę w życiorysie okupacyjnym Profesora stanowi Jego działalność konspiracyjna. Od lutego 1940 r. działał w ramach Narodowej Organizacji Wojskowej, która od 1942 r. weszła w skład Armii Krajowej. W ramach tej organizacji Profesor spełniał szereg funkcji organizacyjnych i dziennikarskich. Za próbę wznowienia działalności podobnego typu po wyzwoleniu Pragi był w 1945 r. przez okres pięciu miesięcy represjonowany przez władze radzieckie, łącznie z wywiezieniem do obozu pracy na Uralu.

Zatrudnienie w charakterze pracownika naukowego rozpoczął w październiku 1945 r. w Instytucie Gospodarstwa Narodowego przy Centralnym Urzędzie Planowania. Jednocześnie od sierpnia 1946 r. podjął pracę jako asystent w Katedrze Ekonomii Politycznej na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Po zwolnieniu się z IGN (w styczniu 1947 r.), podjął dodatkową pracę jako asystent w Szkole Głównej Handlowej, w Katedrze Skarbowości. Wiedza i ogromna pracowitość Profesora w zadziwiająco krótkim czasie zaowocowały uzyskaniem stopnia doktora prawa z dziedziny nauk ekonomicznych. Rozprawę doktorską przygotował pod kierunkiem prof. S. Zaleskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego i obronił ją w lipcu 1948 r.

Dynamiczny rozwój naukowy przerwała kolejna tragedia w życiorysie Profesora. Na okres pięciu lat (od listopada 1948 r. do grudnia 1953 r.) zo-

stał bowiem uwięziony przez władze polskie, za działalność publicystyczną i społeczno-wychowawczą. Działalność tę prowadził w ramach "Kolumny Młodych", będącej dodatkiem młodzieżowym do "Tygodnika Warszawskiego" - pisma Kurii Metropolitalnej w Warszawie. Zwrócenie wolności nie oznaczało zaniechania milczącej represji wobec Profesora, trwającej do aktu oficjalnej rehabilitacji w grudniu 1956 r. Do tego czasu Profesor mógł pracować naukowo jedynie dorywczo, współpracując głównie z Katedrą Polityki Inwestycyjnej SGPiS, kierowanej przez prof. K. Secomskiego. W czerwcu 1956 r. udało Mu się uzyskać stałe zatrudnienie na etacie naukowym w resortowym Instytucie Budownictwa Mieszkaniowego. Powrót Profesora do środowiska akademickiego nastąpił dopiero po rehabilitacji. Od marca 1957 r. został bowiem zatrudniony na Wydziale Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Warszawskiego, utrzymując jednocześnie zatrudnienie w IBM. Na jesieni w 1957 r. uzyskał etat adiunkta w Katedrze Polityki Ekonomicznej, kierowanej przez prof. C. Bobrowskiego. W tejże Uczelni uzyskał w 1963 r. stopień doktora habilitowanego w zakresie polityki ekonomicznej.

Stanowisko docenta - rzecz charakterystyczna - Profesor mógł otrzymać tylko poza środowiskiem warszawskim. Z obecnego punktu widzenia można to traktować jako dalszy ciąg represji, mimo oficjalnej rehabilitacji. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności, jako miejsce swego "zesłania" Profesor wybrał lubelskie środowisko akademickie, a ściślej tworzący się w 1964 r. Wydział Ekonomiczny UMCS. Czy wybór był trafny? - ocenić to może sam Profesor. Obserwując jednakże trwające przez ponad ćwierć wieku regularne dojazdy Profesora z Warszawy - miejsca zamieszkania do Lublina - miejsca pracy, ogromne Jego zaangażowanie w kształcenie młodzieży i kadry naukowej, podejmowanie licznych obowiązków i działalności o charakterze społecznym; i to nie tylko w lubelskim środowisku uczelnianym, często kosztem zdrowia i życia rodzinnego, odrzucanie atrakcyjnych propozycji zatrudnienia w akademickim środowisku warszawskim - nie sposób wątpić w autentyczne związanie się Profesora z Wydziałem Ekonomicznym UMCS. A Wydział, jego pracownicy i młodzież odwdzięczają się Profesorowi uznaniem, życzliwością i sympatią. Z przyjemnością witamy powroty Profesora z bliskich i dalszych podróży, zarówno tych warszawskich, jak zagranicznych, gdzie swą wiedzą godnie reprezentuje Wydział, sygnalizując nie tylko jego istnienie, lecz również ambicje twórcze i osiągnięcia naukowe.

Zatrudniony w 1964 r. na etacie docenta w tworzącym się wówczas Wydziale Ekonomicznym UMCS, Profesor zajął się organizacją Zakładu Planowania i Polityki Gospodarczej, pełniąc nieprzerwanie do dnia dzisiejszego funkcje jego Kierownika. Jubileusz 25-lecia pracy naukowo-dydaktycznej

Profesora na Wydziale Ekonomicznym wiąże się zatem z jubileuszem istnienia Zakładu. Efekty pracy naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i społecznej znalazły odzwierciedlenie w uzyskaniu przez Szacownego Jubilata w trakcie pracy na Wydziale dwóch tytułów profesorskich: nadzwyczajnego w 1972 r. i zwyczajnego w 1982 r. Wyrazem uznania i szacunku dla Profesora ze strony środowiska wydziałowego jest m.in. wybór Jego osoby na Senatora UMCS w kadencji 1987-1990.

W ciągu 25-lecia istnienia, Zakład Profesora zmieniał nazwę, stosownie do przybywających mu nowych specjalności naukowych. Do planowania gospodarczego doszło w latach siedemdziesiątych planowanie społeczne i planowanie przestrzenne. Znajduje to zresztą odzwierciedlenie w obecnej nazwie Zakładu: Planowania Społecznego, Gospodarczego i Przestrzennego. Warto podkreślić, iż szeroko uprawiane i propagowane przez Profesora planowanie społeczne zostało nie tylko wprowadzone do nazwy Zakładu, lecz także - dzięki osobistemu Jego zaangażowaniu - tworzy podstawę nowego (od 1978 r.) kierunku studiów na Wydziale Ekonomicznym, tj. społecznego.

Skład osobowy Zakładu Profesora, choć zwiększał się w miarę przybywania mu nowych dyscyplin naukowych, nigdy nie przekroczył 10 osób, z uwagi na konieczność związania pracowników z niezbędnym obciążeniem dydaktycznym. Wymiana kadry Zakładu była stosunkowo niewielka. Odchodzili z reguły pracownicy, którzy niezbyt trafnie wybrali drogę naukową bądź nie mieścili się w profilu naukowo-dydaktycznym Zakładu. W chwili obecnej Zakład liczy, łącznie z Profesorem, ośiem osób: trzech samodzielnych pracowników (obok Profesora, prof. dr hab. Urszulę Wich), jednego adiunkta (dr Marię Bulandę), dr Józefa Marka Grabowieckiego, czterech asystentów (mgr Barbarę Stelmasiak, mgr Marka Tkaczuka, mgr Annę Oleksiejczuk i mgr Ewę Oleksiejczuk). Pod kierunkiem Profesora zostały przygotowane rozprawy doktorskie i habilitacyjne nie tylko pracowników Zakładu. Kształcenie kadry naukowej zawdzięczają Profesorowi inne środowiska naukowe i praktyka gospodarcza, nie wspominając już o wielkiej rzeszy wypromowanych magistrów.

Choć każdy z nas - pracowników Zakładu - ma swój własny naukowy i ogólnoludzki wizerunek Profesora ukształtowany przez czas, codzienne kontakty, wszystkie nasze odczucia można sprowadzić do wspólnego mianownika. Profesor jest dla nas wzorem Uczonego i prawego Człowieka. Jest ostoją i sprawiedliwą wyrocznią w rozwiązywaniu nieuniknionych drobnych konfliktów. W swych sądach potrafi wznieść się ponad ludzkie słabości i stronniczość. Jego autorytet integruje nas - pracowników, daje poczucie spokojnego rozwoju naukowego i niepodważalnej pozycji Zakładu w strukturze

organizacyjnej Wydziału.

Uhonorowanie 25-lecia pracy na Wydziale Ekonomicznym Profesora dr hab. Tadeusza Przeciszewskiego na łamach specjalnego wydania "Annales", nie byłoby pełne bez zaprezentowania twórczości i poglądów naukowych Jubilata. Jest to zadanie niezwykle trudne, nie tylko ze względu na bardzo obszerny i wielokierunkowy dorobek naukowy Profesora, lecz przede wszystkim na praktyczną niemożność wyważenia dzieł według ich znaczenia dla nauki polskiej. Nie może wypełnić tej luki załączony wykaz pozycji naukowych Jubilata (zresztą tylko ważniejszych), będący z natury rzeczy "beznamiętnym" wyszczególnieniem tytułów, za którymi niejednokrotnie kryje się głęboka mądrość i inspiracja twórcza Autora.

Przyjęto więc zasadę koncentracji uwagi na wiodących pozycjach twórczych Profesora, za które przede wszystkim uznano dzieła będące podstawą dla uzyskania przez Szacownego Jubilata kolejnych stopni i tytułów naukowych. Pamiętać jednak należy, że dzieł tych nie byłoby bez żmudnych, wieloletnich badań, znajdujących tylko częściowe odzwierciedlenie w szeregu większych i mniejszych edycjach.

Za pierwsze większe dzieło naukowe Profesora można uznać Jego pracę doktorską: *Teoria konkurencji monopolistycznej a ogólna teoria J. M. Keynesa* (1948 r.). Tematyka pracy była zatem związana z ekonomią polityczną. W rozprawie Autor zajął się dwiema głównymi szkołami naukowymi, występującymi w literaturze zachodniej okresu międzywojennego. Chodziło tu o teorię konkurencji monopolistycznej (zwanej też konkurencją niedoskonałą) oraz ogólną teorię J. M. Keynesa, poruszającą problem makroekonomii i interwencji państwa. Warto nadmienić, iż zaprezentowane w rozprawie poglądy, Profesor rozwijał w latach 1958-1960, w odniesieniu do gospodarki socjalistycznej, w ramach tematyki rachunku ekonomicznego. Wyniki tych studiów i analiz znalazły odzwierciedlenie m.in. w kilku publikacjach (por. wykaz publikacji, poz. 2-4).

W rozprawie habilitacyjnej: *Wydatki i praferencje mieszkaniowe ludności na tle polityki gospodarczej państwa* (opublikowanej w 1969 r. przez wyd. "Arkady"), Jubilat rozważał sprawę gospodarki mieszkaniowej kompleksowo, tj. na tle całości ekonomiki konsumpcji i oszczędzania oraz ogólnej polityki ekonomicznej. W owych czasach było to nowatorskie spojrzenie na kwestię gospodarki mieszkaniowej w państwie socjalistycznym. Podstawą poglądów Profesora była obszerna literatura zachodnia oraz Jego liczne badania i studia, wykonane w czasie pracy w Instytucie Gospodarki Mieszkaniowej.

Dalszy rozwój naukowy Jubilata przypada na okres 25-letniego za-

trudnienia w UMCS. Z punktu widzenia kierunków badań i poglądów naukowych Profesora, okres ten można podzielić na trzy etapy. W pierwszym etapie, tj. do 1972 r., Jubilat początkowo koncentrował się na zakończeniu analiz dotyczących gospodarki i budownictwa mieszkaniowego, a następnie podjął studia nad kolejnymi ekonomikami usług niematerialnych, jak ekonomika kształcenia i ekonomika kultury.

Efektem pierwszego typu studiów była monografia *Gospodarka mieszkaniowa w gospodarce narodowej* (opub. przez PWE w 1969 r.). Stanowi ona podsumowanie dotychczasowej specjalizacji naukowej Jubilata, w dziedzinie gospodarki mieszkaniowej. Istotą tej specjalizacji było dążenie do możliwie spójnego ujęcia aspektu ekonomicznego i społeczno-socjalnego gospodarki mieszkaniowej, jako kompleksowej podstawy prawidłowego wnioskowania dla odpowiednich polityk i podsystemów planowania. Dzieło to było podstawą do uzyskania przez Jubilata w 1972 r. tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego.

Podsumowaniem drugiego nurtu badań (do 1972 r.) była praca zbiorowa pod redakcją Jubilata: *"Sprawność kształcenia w szkolnictwie wyższym"* (opub. przez PWN w 1970 r.) oraz wiele artykułów i przyczynków naukowych w opracowaniach zbiorowych. Warto podkreślić, iż na poglądach Profesora na temat usług niematerialnych, w znacznym stopniu zaciążył Jego pobyt na stażu zagranicznym w Uniwersytecie Paryskim (w semestrze zimowym 1966/1967). W czasie tego stażu zainteresowania naukowe Profesora koncentrowały się na planowaniu społecznym we Francji, ze szczególnym uwzględnieniem oświaty i kształcenia.

Kolejny etap badań i studiów naukowych Profesora wiąże się z dziesięcioleciem 1972-1982. Etap ten kończy uzyskanie przez Jubilata tytułu naukowego profesora zwyczajnego. Z punktu widzenia problematyki i kierunków badań naukowych Jubilata, w analizowanym dziesięcioleciu dają się wyróżnić dwa charakterystyczne okresy: od lutego 1972 r. do maja 1975 r. oraz od czerwca 1975 r. do września 1982 r.

W pierwszym okresie Profesor kontynuował dotychczasowe prace z ekonomik branżowych (mieszkalnictwa, kształcenia, kultury - por. m.in. pozycje 85, 86, 97) oraz planowania i polityki gospodarczej państwa, w tym w odniesieniu do woj. lubelskiego (por. pozycje 72, 73, 74). Jednocześnie rozpoczął prace, mające na celu podsumowanie dotychczasowego dorobku, idącego w dwóch głównych kierunkach i znalezienia dla nich wspólnego mianownika w postaci planowania społecznego. Rolę inspirującą odegrało tu niewątpliwie rodzenie się w tym czasie w Polsce instytucjonalnych podstaw planowania społecznego oraz pobyt Profesora (w styczniu 1974 r.)

na 151 Sesji Seminarium Amerykanistycznego w Salzburgu. Sesja ta była poświęcona polityce i planowaniu społecznemu w miastach amerykańskich. Efektem przemyśleń twórczych Profesora w tej dziedzinie jest publikacja (por. pozycja 89).

Kolejny staż naukowy Jubilata, tym razem na Uniwersytecie J. Hopkinsa w Baltimore w Stanach Zjednoczonych (od lutego do maja 1975 r.), pozwolił Mu zapoznać się z obszerną literaturą amerykańską, dotyczącą planowania i polityki społecznej. W czasie stażu napisał też obszerne studium na temat Polonii amerykańskiej (por. pozycje 87, 98, 99).

Powrót ze stażu naukowego w Stanach Zjednoczonych otwiera drugi okres badań Profesora (od czerwca 1975 r. do września 1982 r.). W okresie tym Jubilat koncentruje się nad przygotowaniem dla PWN kompleksowej monografii na temat planowania społecznego. Jednocześnie, w ramach tematu badawczego dla SGPiS, częściowo także dla Instytutu Badania Współczesnych Problemów Kapitalizmu - przygotowuje opracowanie poświęcone polityce społecznej w Stanach Zjednoczonych. Efektem tych prac jest wiele publikacji (por. m.in. pozycje 76, 77, 78, 80). Ranga tych dzieł i pracy twórczej Jubilata znalazły odzwierciedlenie w nadaniu Mu w 1982 r. tytułu naukowego profesora zwyczajnego.

W niedługim czasie zaczęły się ukazywać kolejne pozycje książkowe Profesora. Były one efektem tematów podjętych poprzednio oraz dalszym ich rozwinięciem i pogłębieniem. Uwieńczeniem dziesięcioletnich studiów Jubilata była "Polityka społeczna Stanów Zjednoczonych", która weszła w skład pracy zbiorowej *Polityka społeczna w rozwiniętych krajach kapitalistycznych* pod red. K. Podoskiego (opub. w 1984 r. przez PWN). Pozycja ta stanowi pierwszą w języku polskim syntezę rozwoju polityki społecznej w Stanach Zjednoczonych, którą Autor oparł na bogatej oryginalnej litaraturze.

Kolejna pozycja: *Polityka społeczna i praca socjalna w miejscu pracy i środowisku zamieszkania* stanowi zbiór materiałów z konferencji naukowej, pod redakcją Jubilata (opub. przez Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej w 1985 r.). Rola tej pozycji w dorobku naukowym Profesora jest szczególna. Wskazuje bowiem na potrzebę rozwijania polskiej koncepcji pracy socjalnej. Stanowisko to jest reprezentowane przez TWWP, którego Jubilat był w latach 1976-1986 wiceprezesem i konsultantem naukowym. Profesor w czasie współpracy z TWWP aktywnie uczestniczył w programie badawczym, związanym z systemem społecznego osiedla mieszkaniowego. Na tle bogatych doświadczeń zagranicznych Profesor sformułował propozycje dotyczące miejsca pracy socjalnej w polityce społecznej, w ówczesnych warunkach naszego kraju.

Dziełem twórczym dużego formatu jest następna monografia Profesora: *Planowanie społeczne a polityka społeczna* (opub. przez PWN w 1987 r.). Podejmuje w nim próbę spójnego ujęcia ogólnego rozwoju społecznego i ekonomicznego. Szansę dla tej spójności upatruje we wprowadzeniu do polityki społecznej - planowania, programowania i prognozowania, z punktem wyjścia w postaci Narodowego Planowania Społecznego w skali ogólnokrajowej. W monografii na uwagę zasługuje również synteza rozwoju, przeprowadzona w skali porównawczo-międzynarodowej, dwu niezwykle istotnych podstaw teoretycznych oraz instrumentów numerycznych planowania społecznego: dorobku w sferze badań nad nowymi miernikami socjoekonomicznymi oraz osiągnięć badawczych prognozowania społecznego. Ważnym nurtem badawczym tej pracy jest także próba oszacowania wielkości całej redystrybucji społecznej w Polsce, a więc nie tylko funduszu świadczeń społecznych na rzecz ludności liczonego przez GUS, lecz także ogromu pozostałych różnorodnych świadczeń, tj. jawnych i ukrytych, dotacji konsumpcyjnych, finansowanych zarówno przez budżet państwa, jak poszczególne zakłady pracy.

Po powrocie z następnego, pięciomiesięcznego stażu naukowego w 1987 r. w Stanach Zjednoczonych (w ramach współpracy UMCS z Uniwersytetem Minnesota w Minneapolis), gdzie m.in. prowadził wykłady z polityki ekonomicznej i planowania w Polsce, Profesor podjął nurty badawcze, zainicjowane w trzech wyżej wymienionych monografiach. Znalazło to odzwierciedlenie w dwóch tematach badawczych, kierowanych przez Profesora. Pierwszy *Teoretyczne i metodyczne założenia zakresu i sposobu liczenia kosztów funkcji socjalnych państwa, łącznie z próbą ich oszacowania* był realizowany w latach 1986-1988, dla Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN. Uczestniczyło w nim pięć osób, w tym cztery z Wydziału Ekonomicznego UMCS. Drugi temat *Planowanie i prognozowanie społeczne - jako instrument realizacji oraz modernizacji polityki społecznej* był wykonany w latach 1988-1989, dla Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego. W temacie brało udział 14 osób, zgrupowanych w dwóch zespołach badawczych (lubelskim i warszawskim). Z merytorycznego punktu widzenia badania w obu tematach dotyczyły:

1) oszacowania całości kosztów funkcji socjalnych państwa;

2) tematyki diagnozowania, jako podstawy planowania społecznego, opartej na nowych miernikach socjoekonomicznych;

3) zagadnień prognozowania społecznego na tle ogólnego programowania społeczno-ekonomicznego;

4) uogólnienia tematyki reformy gospodarczej, dla której punktem

wyjścia były zagadnienia dotacji konsumpcyjnych.

Równolegle zajmował się Profesor aktualizacją materiału wykładowego z przedmiotu "polityka ekonomiczna i planowanie". Opracowany podręcznik pt: "Polityka ekonomiczna - planowanie - reforma" nie ma jeszcze przesądzonej formy publikacyjnej, tj. skryptu uczelnianego UMCS, czy podręcznika akademickiego, który byłby wydany przez PWE. Podręcznik ten można traktować jako kolejny etap podsumowania specjalizacji naukowej Jubilata, która koncentruje się na tematyce stykowej pomiędzy polityką i planowaniem gospodarczym a społecznym.

Warto podkreślić, iż podjęta przez Profesora tematyka "stykowa" jest obecnie niezmiernie ważna. Tu bowiem toczy się aktualnie główna dyskusja nad reformą gospodarczą, w tym nad problemami struktury własności i zmian ustrojowych. Poglądy Jubilata na temat wyznaczników proponowanego systemu społeczno-ekonomicznego, którym daje wyraz w swych pracach, można sprowadzić do następujących:

1. Jest zwolennikiem demokracji w sferze politycznej, jako podstawy dla planowania typu pośredniego, posługującego się instrumentem prognozowania i mechanizmami ekonomicznymi. Wyższość decyzji planistycznych nad rynkowymi polega - zdaniem Profesora - na tym, że pierwsze podejmowane są w głosowaniu, w którym każdy obywatel ma jeden głos, zaś drugie - według zasobu posiadanych przez nich pieniędzy.

2. Przyjmuje za główne rozwiązanie społeczną gospodarkę rynkową, której funkcjonowanie, oparte na wielosektorowym systemie własności środków produkcji, zabezpieczałoby planowanie typu demokratycznego.

3. W ramach systemu wielosektorowego Profesor opowiada się za utrzymaniem dominującej roli sektorów uspołecznionych: publicznego, komunalnego i spółdzielczego.

4. Optuje za wariantem małej prywatyzacji, zarówno w odniesieniu do właścicieli krajowych, jak zagranicznych.

Zaprezentowane poglądy Profesora sugerują, że popiera system mieszany, tj. oscylujący pomiędzy dotychczasowym realnym kapitalizmem i realnym socjalizmem. Uznając potrzebę równouprawnienia opcji reformistyczno-kapitalistycznej i reformistyczno-socjalistycznej, Profesor preferuje tę drugą. Uważa bowiem, że w konkretnych warunkach polskich, nawet opcja reformistyczno-kapitalistyczna powinna odbiegać zasadniczo od dziś tak często wysuwanych, daleko idących rozwiązań liberalnych i prywatyzacyjnych. W naszej sytuacji nadmierna prywatyzacja mogłaby sprowadzić kraj do roli zaplecza surowcowego i taniej siły roboczej dla najbardziej rozwiniętych krajów kapitalistycznych, łącznie z całkowitą od nich

zależnością.

Za najlepszą drogę rozwoju społeczno-gospodarczego dla naszego kraju Profesor uznaje kontynuację tradycji okresu międzywojennego. Pozytywne cechy tego okresu upatruje w mocnej pozycji sektorów publicznych (państwowego i komunalnego) oraz spółdzielczego. Ich zasługą była budowa Gdyni i Centralnego Okręgu Przemysłowego wraz z zapoczątkowaniem procesów planowania.

Przegląd dorobku naukowego Profesora, choć ze względów formalnych ograniczony, jest jednak wystarczający dla stworzenia wizerunku Uczonego. Pozwala również docenić Jego postawę jako Naukowca, konsekwentnie rozwijającego i pogłębiającego wiedzę w wybranych dziedzinach, i to w sposób niezależny od chwilowej mody, tendencyjnych wypaczeń czy politycznych skażeń. Ta niezależność, w połączeniu z głęboką wiedzą twórczą, decyduje o ponadczasowej wartości dzieł Profesora oraz trwałym ich miejscu w nauce.

I wreszcie nadszedł czas, by Wielce Szacownemu Jubilatowi przekazać wyrazy głębokiego uznania, życzyć zdrowia, pomysłów twórczych i dostąpienia godności Członka Rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. Sobie natomiast chcielibyśmy życzyć dalszej współpracy z Profesorem, Jego obecności w środowisku wydziałowym, życzliwych rad, a nawet napomnień, bo towarzyszy im zawsze prawdziwa ludzka sympatia.

SUMMARY

A good occasion to present the figure and scientific output of Professor Tadeusz Przeciszewski in the columns of the "Annales" publishing house is provided by two events, 25 years of the existence of the Economic Department at Maria Curie-Skłodowska University and the 25th anniversary of Professor's work at this very Department. Certain deeper values are inherent in this occasion: Professor's righteousness and his great soul as well as his profound knowledge and abundant scientific output.

Within the frameworks of the Economic Department created in 1965, Professor organized the Institute of Planning and Economic Policy (now Social Economic and Spatial Planning) and he has been its head up to this day. In this period he has educated a big group of M.As. in economy; he has also supervised a number of doctoral dissertations and examinations qualifying for assistant-professorship. Professor is highly esteemed for his social activity not only in the academic community but on the practical grounds as well. He enjoys popularity and respect both among his fellow-workers and the students.

The dates of receiving successive scientific degrees and titles mark the Professor's scientific research:

1948 - doctor's degree in economic sciences
1963 - assistant professor in economic policy
1972 - associate professor
1982 - full professor

Professor's early interests centred around political economy (theory of monopolistic competition and a general theory of J.M. Keynes). In his further scientific output, he

dealt with the economics of non-material services which was started by housing economy considered against the background of the economics of consumption and saving up and a general economic policy. Then, the time came for the economics of education and culture. The further works of the Professor were meant to find a common frame of reference for the existing research trends, in the shape of social planning. Later on, he undertook an attempt to have a coherent view on the social and economic development. In his approach, the role of a link is taken by introducing planning, programming and prognosing into the social policy. At present, he concentrates his attention on the borderline themes between politics and socio-economic planning. Nowadays, it is a very important subject, because it is in this field where the major discussion on the Polish economic reform goes on, including the issues of the structure of ownership and the changes of the political system. Professor advocates a mixed system which oscillates between the existing real capitalism and real socialism. As far as the directions of the socio-economic development of Poland are concerned, he speaks for the continuation of the inter-war traditions which were characterized by a strong position of the public and cooperative sectors.

Prof. dr hab. Tadeusz Przeciszewski
Wykaz ważniejszych publikacji

(układ według rodzajów prac i działów publikacji, a w ich ramach kolejność chronologiczna: wybór z ponad ogółem 300 publikacji i prac ukończonych)

CZĘŚĆ I. PRACE WYKONANE PRZED UZYSKANIEM STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA HABILITOWANEGO (LISTOPAD 1963)[1]

A. Monografia

Dochody, spożycie i popyt konsumpcyjny ludności.

1) Wydatki i preferencje mieszkaniowe ludności na tle polityki gospodarczej państwa. Warszawa 1963, Arkady, ss. 151 (rozprawa habilitacyjna).

B. Studia i rozprawy

Planowanie i polityka gospodarcza

a) Rachunek ekonomiczny w ustroju socjalistycznym. Główne etapy i kierunki dyskusji międzywojennej w literaturze zachodniej. "Biuletyn Naukowy Wydziału Ekonomii Politycznej UW" 1961, nr 7/8, s. 87-120.

3) Rachunek ekonomiczny w ustroju socjalistycznym (II). Stanowisko burżuazyjnych przeciwników i krytyków gospodarki socjalistycznej. "Biuletyn Naukowy Wydziału Ekonomii Politycznej UW" 1961, nr 9, s. 82-114.

4) Rachunek ekonomiczny w ustroju socjalistycznym (III). Stanowisko zachodnich marksistów (M. Dobba, P.A. Barana i P. M. Sweezy'ego) i ich stosunek do dyskusji międzywojennej. "Biuletyn Naukowy Wydziału Ekonomii Politycznej UW" 1961, nr 10, s. 89-131.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

[1]Wykaz podzielony został na pięć części: druga część dotyczy prac wykonanych między habilitacją a profesurą nadzwyczajną, trzecia - po profesurze nadzwyczajnej, czwarta po profesurze zwyczajnej, piąta - prace na tematy społeczno-ideologiczne, publikowane pod pseudonimami.

5) Budownictwo jednorodzinne w Polsce w okresie planu 6-letniego 1950-1955, Warszawa 1957, IBM, Materiały i Dokumentacja, Seria B, z. 11/76/57, ss. 106 (maszynopis powielany).

6) Budownictwo ze środków własnych ludności pozarolniczej w latach 1950-1955. Oprac. w pracy zbiorowej: J. Dangel, T. Przeciszewski i T. Żarski - Budownictwo mieszkaniowe w latach 1950-1955. Warszawa 1958, Arkady, s. 66-88.

7) Bilans nakładów i potrzeb gospodarki mieszkaniowej za lata 1955-1958 (szacunek). Warszawa 1960, IBM, Materiały i Dokumentacja, Seria B, z. 1/92/60, ss. 74 (maszynopis powielany). Wyniki badań zamieszczone ponadto w artykule: Bilans nakładów i potrzeb gospodarki mieszkaniowej za lata 1955-1958 (szacunek). "Biuletyn IBM", 1-M/1960, s. 6-10.

C. Artykuły i komunikaty naukowe

Dochody, spożycie i popyt konsumpcyjny ludności

8) Metody badania popytu konsumpcyjnego - próba syntezy. "Handel Wewnętrzny" 1960, nr 5, s. 39-49.

9) Badania rynkowe wymagają uzupełnienia. "Życie Gospodarcze" 1961, nr 1, s. 4.

10) Czynniki wpływające na wielkość oszczędności osobistych. "Życie Gospodarcze" 1961, nr 3, s. 2.

11) Udział artykułów trwałego użytku w konsumpcji indywidualnej ludności rozwiniętych krajów kapitalistycznych. "Handel Wewnętrzny" 1961, nr 4, s. 87-97.

12) Wydatki ludności na artykuły trwałego użytku w Polsce. Szkic historyczny i perspektywy rozwoju. "Handel Wewnętrzny" 1962, nr 1, s. 17-30.

13) Próba szacunku dochodów głównych grup społeczno-zawodowych w stosunku do okresu międzywojennego. "Biuletyn Naukowy Wydziału Ekonomii Politycznej UW" 1963, nr 13, s. 66-76.

14) Z problematyki porównań międzynarodowych w zakresie spożycia ludności "Biuletyn Naukowy Wydz. Ekonomii Politycznej UW" 1963, nr 12, s. 40-60.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

15) Perspektywy rozwoju spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego. "Przegląd Zagadnień Socjalnych" 1957, nr 7, s. 17-23.

16) Wydatki na mieszkania w świetle badań budżetów domowych na Zachodzie. "Handel Wewnętrzny" 1963, nr 6, s. 59-65.

D. Recenzje książek, przyczynki oraz artykuły popularno-naukowe.

Dochody, spożycie i popyt konsumpcyjny ludności.

17) Wskaźnik cen wolnorynkowych Instytutu Gospodarstwa Narodowego. (Skrót większego opracowania wykonanego w IGN). "Biuletyn Instytutu Gospodarstwa Narodowego" 1946, nr 1, s. 9-10.

18) Ruch cen wolnorynkowych w roku 1945. (Skrót opracowania wykonanego w IGN). "Przegląd Socjalistyczny" 1946, nr 2-3/3-4, s. 30.

19) Niektóre zagadnienia ekonomicznej efektywności inwestycji mieszkaniowych. Referat wygłoszony na posiedzeniu Sekcji Budownictwa Mieszkaniowego i Gospodarki Komunalnej Krajowej Narady w sprawie ekonomicznej efektywności

inwestycji. Warszawa 1959, IBM, ss. 56 (maszynopis powielany). Omówienie - patrz notatka autora: Przygotowanie do II Krajowej Narady Efektywności Inwestycji - Konferencja w sprawie metodologii badań efektywności inwestycji: Obrady sekcji budownictwa mieszkaniowego i gospodarki komunalnej. "Miasto" 1959, nr 8, s. 32-35.

20) Ceny domów jednorodzinnych i opłat za pokoje sublokatorskie w obrotach między ludnością. "Biuletyn IBM" 1961, nr 1-M, s. 5-8.

Pozostałe zagadnienia

21) Ogólnokrajowa konferencja naukowo-dydaktyczna (Sekcja pracowników nauki ZNP). "Życie Szkoły Wyższej" 1960, nr 1, s. 28-38.

22) Stefan L. Zaleski (1888-1959) "Ekonomista" 1960, nr 2, s. 426-428.

E. Prace nie publikowane

23) Teoria konkurencji monopolistycznej a ogólna teoria J.M. Keynesa. Rozprawa doktorska przyjęta na Uniwersytecie Warszawskim w lipcu 1948 roku, ss. 152 (nie publikowana, udostępniona do użytku publicznego w Bibliotece Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego).

24) Burżuazyjna neoklasyczna teoria cen. Opracowanie przeznaczone do zbiorowej publikacji w ramach "Książki i Wiedzy", która nie doszła do skutku, 1959, ss. 50.

CZĘŚĆ II. PRACE WYKONANE DO UZYSKANIA NOMINACJI NA PROFESORA NADZWYCZAJNEGO (LUTY 1972 R.)

A. Monografie

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

25) Gospodarka mieszkaniowa w gospodarce narodowej. Warszawa 1969, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, ss. 231.

B. Studia i rozprawy

Planowanie i polityka gospodarcza

26) Zagadnienia zmian metodologii planowania oraz strategii selektywnego rozwoju. W pracy zbiorowej: Problemy intensywnego i selektywnego rozwoju gospodarki PRL. Wydział Ekonomiczny UMCS, Lublin 1970, s. 17-32.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

27) Udział gospodarki mieszkaniowej w dochodzie narodowym. IBM, 1963, Materiały i Dokumentacja, Seria B, 9/130/63, ss. 122 (maszynopis powielany).

28) Miejsce gospodarki mieszkaniowej w gospodarce narodowej w świetle założeń planu perspektywicznego. IBM 1965, Materiały i Dokumentacja, Seria B, z. 3/139/65, ss. 113 (maszynopis powielany).

29) Wpływ budownictwa mieszkaniowego na zatrudnienie i równowagę rynkową. IBM, Warszawa 1966, Materiały i Dokumentacja, Seria B, z. 8/152/66, ss. 117, plus 16 tablic (maszynopis powielany).

30) Z problemów ekonomiki gospodarki mieszkaniowej. "Annales" UMCS, sectio H, Vol. V, Lublin 1972, s. 65-94.

Ekonomiczno-społeczne zagadnienia szkolnictwa wyższego, nauki i kultury.

31) Metodyka badań nad kosztami kształcenia w szkolnictwie wyższym. Sympozjum poświęcone problemom ekonomiki oświaty. Ustronie Wielkopolskie maj

1966 r. Instytut Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Warszawskiego, ss. 53 (maszynopis powielany). Wyd. II w pracy zbiorowej: Ekonomiczno-społeczne aspekty kształcenia. Warszawa 1968, KiW, s. 321-339.

32) Podstawy metodologiczne rachunku efektów i kosztów kształcenia w szkolnictwie wyższym. "Życie Szkoły Wyższej" 1964, nr 5, s. 125-135.

33) Podstawowe zagadnienia ekonomiki szkolnictwa wyższego. Referat przygotowany na konferencję Sekcji Nauki ZNP w Jaszowcu k. Wisły, wrzesień 1967, ss. 26 (maszynopis powielany). Zaktualizowane wydanie w "Annales" UMCS, Sectio H, 1969, z. 3, s. 185-204.

34) Metodologia planowania szkolnictwa wyższego. Referat na II Sympozjum Ekonomiki Kształcenia w Sopocie, wrzesień 1968 r., ss. 50 (maszynopis powielany). II skrócone wydanie opublikowane w postaci artykułu: Z zagadnień metodologii planowania szkolnictwa wyższego. "Gospodarka Planowa" 1969, nr 2, s. 10-17.

35) Z problemów planowania rozwoju szkolnictwa wyższego jako "przemysłu nauczania". Referat na Sesji Naukowej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, grudzień 1968 r., ss. 15 (maszynopis powielany). II wydanie "Neodidagmata" 1970, nr 2, s. 129-138.

36) Humanistyczne aspekty planowania rozwoju szkolnictwa wyższego. "W służbie nauce i szkole". Księga Pamiątkowa poświęcona profesorowi doktorowi Z. Klemensiewiczowi, praca zbiorowa. Warszawa 1970, PWN, s. 433-443.

37) Metody badania efektów i kosztów kształcenia. W pracy zbior. Koszty kształcenia w szkołach wyższych. Materiały z konferencji. Wybrane Dokumenty i Informacje o Szkolnictwie Wyższym. PWN, Warszawa 1970, s. 20-36 (maszynopis powielany).

38) Zasady przeprowadzania eksperymentu badania kosztów w wybranych uczelniach. W pracy zbior. (j.w. poz. 37) s. 159-166 (masz. powiel.).

39) Sprawność kształcenia w szkolnictwie wyższym. Praca zbiorowa pod redakcją T. Przeciszewskiego, Wybrane dokumenty i informacje o szkolnictwie wyższym, PWN 1970, ss. 206. (Tamże: Podstawy metodologiczne analizy sprawności kształcenia w szkolnictwie wyższym oraz próba podsumowania wyników badań, s. 5-44).

40) Some problems of methodology of planning in higher education (Z zagadnień metodologii planowania szkolnictwa wyższego). W zbiorze: Planned Economy (Gospodarka Planowa), Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Warszawa 1972, s. 169-187.

41) Problemy metodyki planowania usług i urządzeń kulturalnych. W: Problemy organizacji i ekonomiki kultury. Wybrane zagadnienia. Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury. Warszawa 1972, s. 207-235.

42) Z zagadnień netodologii planowania kultury. W: Ekonomika i organizacja pracy w placówkach kulturalnych (Materiały pokonferencyjne). TNOiK, Oddział w Lublinie, Lublin 1972, s. 50-81.

C. Artukuły i komunikaty naukowe

Planowanie i polityka gospodarcza

43) Z problemów perspektywicznego planu rozwoju branży (na przykładzie

budownictwa mieszkaniowego). "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego" Seria III, Zesz. 15, Łódź 1966, s. 37-57.

44) Czwarte kolokwium ekonomiczne francusko-polskie na temat związków między postępem technicznym i planowaniem. "Biuletyn Naukowy Wydziału Ekonomii Politycznej UW" 1967, nr 21, s. 215-221.

Planowanie i polityka społeczna

45) Wzrost spożycia i dochodów ludności na tle innych wskaźników rozwoju ekonomicznego PRL w dwudziestoleciu. "Annales Universitatis Maria Curie-Skłodowska" Sectio H Oeconomia, Vol. I 1967, Lublin 1967, s. 1-20.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

46) Rozbrojenie a rozwój budownictwa mieszkaniowego. "Sprawy Mieszkaniowe", Arkady 1963, tom I, s. 80-83.

47) Zagadnienia metodologiczne związane z badaniem wydatków na mieszkanie w świetle dochodzeń budżetowych krajów kapitalistycznych. "Sprawy Mieszkaniowe", Arkady 1963, tom II, s. 65-70.

48) W sprawie bodźcowego oddziaływania budownictwa mieszkaniowego w przedsiębiorstwie przemysłowym. Oprac. w pracy zbiorowej: Bodźce ekonomiczne w przedsiębiorstwie przemysłowym. Warszawa 1963, PWN, s. 506-511.

49) Sposób uwzględniania ekwiwalentu usług mieszkaniowych w spożywanej części dochodu narodowego oraz jego ocena liczbowa. "Ekonomista" 1964, nr 2, s. 188-303.

50) Miejsce usług mieszkaniowych w dochodzie narodowym. "Biuletyn Naukowy Wydz. Ekonomii Politycznej UW" 1964, nr 15, s. 12-41.

51) Z badań nad miejscem i rolą gospodarki mieszkaniowej w gospodarce narodowej. "Sprawy Mieszkaniowe" 1965, tom 1/7, s. 69-81.

52) Teoretyczne i praktyczne problemy gospodarki mieszkaniowej (w świetle obrad konferencji zorganizowanej w kwietniu 1965 r. przez Międzynarodowe Towarzystwo Ekonomiczne). "Ekonomista" 1966, nr 1, ss. 219-227. Pełny tekst patrz: Sprawozdanie z przebiegu Konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomicznego na temat problemów ekonomicznych mieszkalnictwa. Instytut Budownictwa Mieszkaniowego 1965, s. 1-24 (maszynopis powielany).

53) Budownictwo mieszkaniowe a bieżąca równowaga gospodarcza. "Ekonomista" 1967, nr 3, s. 677-691. Skrócone wydanie patrz: Budownictwo mieszkaniowe a równowaga rynkowa. "Życie Gospodarcze" 1967, nr 40, s. 3.

54) The Place of Housing Expenditure in the Total Consumption of a Population. (Miejsce wydatków na mieszkanie w całości rozchodów konsumpcyjnych ludności). W pracy zbiorowej: The Economic Problems of Housing. Proceeding of a Conference Held by the International Economic Association. Mac Millan St. Martin's Press, New York 1967, s. 161-175.

55) Problemy rozwoju spółdzielczości mieszkaniowej. "Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy" 1969, nr 1, s. 41-61.

Ekonomiczno-społeczne zagadnienia szkolnictwa wyższego, nauki i kultury

56) Rozwój studiów dla pracujących na tle sytuacji kadrowej szkół wyższych. "Życie Szkoły Wyższej" 1966, nr 4, s. 34-44.

57) Uwagi o warunkach rozwoju nauk humanistycznych i społecznych. "Życie Szkoły Wyższej" 1966, nr 12, s. 50-59.

58) Badania z dziedziny ekonomiki kształcenia we Francji. "Życie Szkoły Wyższej" 1967, nr 11, s. 103-117.

59) Ekonomika oświaty, szkolnictwa czy kształcenia? "Życie Gospodarcze" 1968, nr 9, s. 2.

60) Problemy planowania i polityki rozwoju szkolnictwa wyższego. Referat na Konferencji Problemowej Sekcji Nauki ZNP w Zakopanem w IX 1968, ss. 27 (maszynopis powielany), II poprawione wydanie opublikowane w "Życiu Szkoły Wyższej" 1968, nr 11-12, s. 81-93.

61) Economic Problems of Training Engineering and Scientific Cadres in People's Poland. Technical University Press in Bratislava, Sept. 1969. Referat wygłoszony na Sympozjum Światowej Federacji Pracowników Nauki poświęcony stosunkowi między nauką a techniką, s. 383-409 (maszynopis powielany), II skrócone wydanie "Zagadnienia Naukoznawstwa" nr 2/32/1970, s. 47-56.

62) Ekonomiczno-społeczne aspekty studiów dla pracujących "Gospodarka Planowa" 1971, nr 5, s. 279-283.

63) Metody a vysladky vyzkumu mnożstvi efektu izdelavani. (Metody i wyniki badań ilościowej sprawności kształcenia). W: Racionalizace v oblasti wysokeho skolstvi. Materiały z konferencji naukowej, Praha 14-16.IX.1971. Instytut Badań nad wyższymi szkołami technicznymi przy Politechnice w Pradze, s. 121-124.

D. Podręczniki i skrypty

Planowanie i polityka gospodarcza

64) Polityka ekonomiczna Polski Ludowej. Skrypt. Warszawa 1965, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 222.

E. Recenzje książek, przyczynki oraz artykuły popularno-naukowe

Planowanie i polityka gospodarcza

65) Co uzyskamy i jak? (Plan 5-letni na lata 1971-1975). "Tygodnik Demokratyczny" 1972, nr 7, z 13.II.1972, s. 1 i 4.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

66) Koszt społeczny usługi mieszkaniowej. Recenzja pracy W. Brusa. "Sprawy Mieszkaniowe" 1972, zesz. 3, s. 102-104.

67) O mieszkanie dla każdej rodziny. Rozmowa. "Chrześcijanin w świecie" 1972, nr 4/18, s. 89-94.

Ekonomiczno-społeczne zagadnienia szkolnictwa wyższego, nauki i kultury

68)Krajowa Narada Sekcji Nauki ZNP w sprawie rozwoju młodej kadry naukowej. "Życie Szkoły Wyższej" 1965, nr 4, s. 83-91.

69) Problemy nurtujące pracowników nauki we Francji. "Życie Szkoły Wyższej" 1967, nr 6-7, s. 167-170.

70) Niektóre czynniki wpływające na rozwój nauki w europejskich krajach socjalistycznych (Sympozjum w Drużbie w Bułgarii w maju 1969 r.) "Życie Szkoły Wyższej" nr 10, s. 72-82.

71) Nauka-technika-społeczeństwo (na marginesie Sympozjum Światowej Federacji Pracowników Nauki w Bratysławie w 1969 r.) "Życie Szkoły Wyższej" 1970,

nr 2, s. 136-145. II wersja patrz: Sprawozdanie z udziału w Sympozjum nt. Stosunków między nauką a techniką (Bratysława 22-26.IX.1969), Sekcja Nauki ZNP 1969, ss. 32 (maszynopis powielany).

Uwagi do prac współautorskich

Poz. 39. Pozycja współautorska - w sensie pracy zbiorowej, wykonanej pod redakcją kandydata, w którym znajduje się także jego opracowanie własne.

CZĘŚĆ III. PRACE WYKONANE DO UZYSKANIA NOMINACJI NA PROFESORA ZWYCZAJNEGO (WRZ. 1982).

A. Monografie

B. Studia i rozprawy

Planowanie i polityka gospodarcza

72) Problemy rozwoju społeczno-gospodarczego województwa lubelskiego na tle kraju w okresie Polski Ludowej. "Annales Uniwersytetu M.C. Skłodowskiej", Sectio H, 1974, Vol. 8, s. 1-18.

73) Miejsce regionu lubelskiego w społeczno-gospodarczym rozwoju Polski Ludowej. "Gospodarka Planowa" 1975, nr 7-8, s. 449-454.

74) Wprowadzenie do nauki planowania i polityki ekonomicznej. "Studia i Materiały" Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Ekonomicznych, Poznań 1975, tom 23, s. 58-80.

Planowanie i polityka społeczna

75) Efektywność funkcjonowania zakładowych urządzeń socjalnych. W: Planowanie, finansowanie i koordynacja zakładowej działalności socjalnej. Studia i Materiały Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych. Warszawa 1975, zesz. 4/20, s. 55-68.

76) Wybrane problemy polityki społecznej w Stanach Zjednoczonych. "Człowiek w Pracy i w Osiedlu", Biuletyn TWWP, 1976, nr 9, 10, (69-70), s. 170-184.

77) Podstawy planowania społecznego. "Ekonomista" 1976, nr 4, s. 733-755.

78) Główne problemy planowania społecznego w wąskim rozumieniu tego terminu (zatrudnienie, inwestycje, koszty). "Człowiek w Pracy i w Osiedlu". Biuletyn TWWP 1977, nr 9-10/79-80, s. 34-50.

79) Planowanie społeczne wobec problemu wzmocnienia więzi rodzinnej. W: Studia nad optymalizacją struktur i procesów demograficznych w PRL. Monografie i opracowania nr 73, IGS-SGPiS, Warszawa 1978, s. 202-214.

80) Problemy demograficzne, zatrudnienia i bezrobocia w Stanach Zjednoczonych. W: Problemy demograficzne, zatrudnienia i bezrobocia we Francji, RFN, Stanach Zjednoczonych, Szwecji i W. Brytanii (1950-1975). Praca zbior. Instytut Badania Współczesnych Problemów Kapitalizmu 1978, s. 151-215 (64 strony).

81) Miejsce inteligencji w przeobrażeniach społeczno-zawodowych (w świecie i w Polsce). "Zeszyty Historyczno-Polityczne" Stronnictwa Demokratycznego, 1980, Zesz. 1/24, s. 17-28.

82) Teoretyczne aspekty polityki społecznej - w relacji do tworzącego się podsystemu planowania społecznego. Głos w dyskusji na konf. nauk. PAN oraz IPSS w Chylicach k. Warszawy, 22-23.V.78 r. W pracy zbior.: Teoretyczne podstawy

polityki społecznej. (Wybrane zagadnienia). "Studia i Materiały" IPSS. Zesz. 1, Warszawa 1981, s. 189-197.

83) Koncepcja planowania społecznego w warunkach gospodarki socjalistycznej. W pracy zbiorowej pod red. J. Sołdaczuka, poświęconej pamięci profesora Pawła Sulmickiego: Kierowanie gospodarcze. PWE, Warszawa 1981, s. 161-175.

84) Sfera społeczna gospodarki a syntetyczne mierniki rozwoju społeczno-ekonomicznego. "Ekonomista" 1982, Nr 1-2, s. 35-52.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

85) Podstawy ekonomiczne rozwoju spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego (preferencje, zdolności i skłonności akumulacyjne ludności). Referat na Konferencji naukowej: Spółdzielczość mieszkaniowa w Polsce - problemy teorii i praktyki rozwoju. Warszawa 1973, ss. 45 + 14 tablic (maszyn. pow.). II wersja: Podstawy ekonomiczne rozwoju spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego (preferencje, zdolności i skłonności akumulacyjne ludności). W: Spółdzielczość mieszkaniowa w Polsce, problemy teorii i praktyki rozwoju. Materiały z konferencji naukowej. Warszawa 1974, Zakł. Wyd. CRS, s. 71-91.

Ekonomiczno-społeczne zagadnienia szkolnictwa wyższego, nauki i kultury

86) Ekonomika kultury - narodziny dyscypliny naukowej. "Ekonomista" 1974, nr 1, s. 165-176.

Pozostałe zagadnienia

87) Past and present problems of the Polish ethnic group in America (analysed primarily through the example of the Baltimore community). Dawne i aktualne problemy polskiej grupy etnicznej w Ameryce (rozpatrywane głównie na przykładzie jej społeczności w Baltimore) 1975. Center for Metropolitan Planning and Research. The John Hopkins University, ss. IX plus 245. Praca badawcza napisana w czasie stażu naukowego, odbytego w okresie 1.II.-31.V.1975 r. na Uniwersytecie J. Hopkinsa w Baltimore. II wersja, skrócona odbitka kserograficzna: August 1975, ss. 108.

C. Artykuły i komunikaty naukowe

Planowanie i polityka społeczna

88) Osiedlowe planowanie społeczne. W: Osiedle mieszkaniowe środowiskiem człowieka. Praca zbiorowa. Warszawa 1974, Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej, s. 11-29.

89) Polityka społeczna i planowanie społeczne w miastach amerykańskich "Praca i Zabezpieczenia Społeczne" 1974, zesz. 9, s. 49-53.

90) Planowanie społeczne jako podstawa integracji badań naukowych oraz ruchu społeczno-naukowego w Towarzystwie Wolnej Wszechnicy Polskiej. "Człowiek w Pracy i Osiedlu". Biuletyn TWWP, 1977, nr 5/75, s. 101-108.

91) Nad reformą. Aspekty społeczne. "Życie Gospodarcze" Nr 11 z 15.03.1981 r., s. 7-8.

Gospodarka i budownictwo mieszkaniowe

92) Własność mieszkaniowa jako problem społeczno-kulturowy i ekonomiczny. "Miesięcznik Literacki" 1974, zesz. 5, s. 102-106.

93) Aktualne kierunki rozwoju mieszkalnictwa i zagospodarowania prze-

strzennego na Zachodzie (w świetle dwu międzynarodowych Konferencji). "Miasto" 1974, zesz. 9, s. 34-39.

Ekonomiczno-społeczne zagadnienia szkolnictwa wyższego, nauki i kultury

94) Języki obce w aspekcie organizacji i ekonomiki kultury. W: Problemy organizacji i ekonomiki kultury. Zesz. 2, Centr. Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury. Warszawa 1973, s. 123-134.

95) Ekonomiczne aspekty obowiązującego nauczania języków obcych. "Kwartalnik Pedagogiczny" 1973, nr 2, s. 51-57.

96) Nauczanie języków obcych jako problem ekonomiczny i kulturowy. (Wprowadzenie do analizy sytuacji języka francuskiego w Polsce Ludowej). Referat wygłoszony w Stacji Naukowej PAN w Paryżu 10.VI.1974 r. ss. 29, (maszynopis powielany). Skrócona wersja publikacyjna: L'enseignement des langues etrangeres tant que probleme economique et culturel (Extraits d'une conference prononcee le 10 Juin 1974 au Centre Scientifique de l'Academie Polonaise de Science á Paris). "Bulletin de l'association pour la diffusion de la langue russe en France" No 2, Novembre 1974, p. 18-23.

97) Ekonomika kształcenia na tle całości systemu funkcjonowania usług społecznych (w nawiązaniu do dyskusji brytyjskich). "Annales UMCS", Sectio H, vol. XI/XII, 1977/78, s. 213-225.

Pozostałe zagadnienia

98) Preliminary results of a study of the Polish Community in Baltimore. (Wstępne wyniki studium na temat społeczności polskiej w Baltimore). "Metro News", The John Hopkins University. Baltimore 1975, Vol. 3, No 15, May 1, s. 1-5.

99) Społeczno-kulturalne problemy Polonii amerykańskiej. "Człowiek w Pracy i w Osiedlu", Biul. TWWP 1976, Nr 2/62, s. 115-121.

E. Recenzje książek, przyczynki oraz artykuły popularno-naukowe

Zagadnienia pozostałe

100) Pamięci Jana Dangla. Krcnika żałobna. "Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy", 1976, nr 2, s. 189-191.

Część IV. Prace wykonane po uzyskaniu nominacji na profesora zwyczajnego (wrzesień 1982)

A. Monografie, prace zbiorowe i udział w nich

101) Polityka społeczna Stanów Zjednoczonych. W pracy zbior. pod red. K. Podoskiego: Polityka społeczna w rozwiniętych krajach kapitalistycznych. PWN Warszawa 1984, s. 393-453 (ss. 61).

102) Tezy w sprawie Polityki Społecznej (na tle dokumentów towarzyszących). Praca zbior. pod red. T. Przeciszewskiego. Rada Krajowa PRON, Warszawa 1985, ss. 79 (masz. powielany).

103) Polityka społeczna i praca socjalna w miejscu pracy i w środowisku zamieszkania. Materiały pokonferencyjne pod red. nauk. T. Przeciszewskiego, Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej, Warszawa 1985, ss. 4 + 185. Tamże dwa opracowania własne: 1) Praca socjalna w polityce społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń obcych), s. 30-45; 2) Słowo końcowe (dotyczące miejsca pracy socjalnej w polityce społecznej w aktualnych warunkach krajowych), s.

170-185.

104) Planowanie społeczne a polityka społeczna. Monografia PWN, Warszawa 1987, ss. 288.

105) Polityka społeczna w reformowanej gospodarce (ekspertyza ogólna do Raportu Komisji Polityki Społecznej Rady Krajowej PRON), kwiecień 1988 r., ss. 33 z niep. odst., tj. ok. 50 stron znormalizowanych.

106. Węzłowe zagadnienia polityki społecznej i usług społecznych w II etapie reformy gospodarczej. W pracy zbior.: Węzłowe zagadnienia polityki społecznej. Materiały na seminarium Komisji - 31.V.1988 r. PTE, Warszawa 1988, Komisja Polityki Społecznej, s. 2-30.

B. Studia i rozprawy

Planowanie i polityka społeczna

107) Społeczne aspekty reformy gospodarczej. "Ekonomista" Nr 4/1986, s. 781-803.

108) W stulecie społeczno-naukowego ruchu wszechnicowego. "Ruch Pedagogiczny" Nr 1/1983, s. 41-48.

109) The Social Sphere of the Economy and the Synthetic Measures of Social and Economic Development. "Oeconomica Polona" 1983, Nr 1, s. 117-133.

110) Prognozowanie społeczne a perspektywy rozwoju. W: Społeczno-kulturowe problemy rozwoju nauki i cywilizacji. Praca zbiorowa pod red. M. Subotowicza. Uniwersytet M. C. Skłodowskiej, Lublin 1986, s. 211-237.

111) Propozycje badań związanych z określeniem syntetycznego miernika dobrobytu, prowadzonych w ramach zintegrowanego systemu badań gospodarstw domowych. W pracy zbior.: Problemy integracji statystycznych badań gospodarstw domowych. GUS, Biblioteka "Wiadomości Statystycznych", t. 34, Warszawa 1987, s. 181-193.

112) Mieszkalnictwo w ogólnym rachunku dobrobytu społecznego. W pracy zbior.: Mieszkalnictwo. Zagrożenia i szanse rozwoju. Pod red. nauk. H. Kuleszy i W. Nieciuńskiego. PWE, Warszawa 1989, s. 235-250.

C. Artykuły i komunikaty naukowe

113) Miejsce i zadania Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej w 25-lecie jego działalności, "Nauka Polska" 1984, nr 3, s. 103-112. Wersja angielska: The role and tasks of the Polish Free University Association (PFUA) on its 25-th anniversary. "Acta Academiae Scientiarum Polonae" 1984, Nr 2, s. 89-96.

114) Praca socjalna a planowanie społeczne. W pracy zbior.: Przekształcenia środowiska społecznego. Dorobek i kierunki dalszych badań. Materiały sesji naukowej. Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, Wydawnictwo U.Ł., Łódź 1985, s. 61-69, (masz. powielany).

115) Sylwetka absolwenta i sposoby kształcenia pracowników socjalnych (służb społecznych) w Polsce. "Studia i Materiały" C.O.M.S.E., Ak. Ekonomiczna, Poznań, t. 53, 1985, s. 69-75.

116) Praca socjalna i pracownicy socjalni. Problemy i propozycje. "Z Pomocą Rodzinie", dwumies. 1986, nr 3/10, s. 9-22.

117) Polityka społeczna na nowym etapie rozwoju. "Annales UMCS", Sectio H, Oeconomia, 1987, vol. XXI, 4, s. 61-84.

118) Planowanie społeczne a planowanie gospodarcze. "Annales UMCS w Lublinie" Sectio H, 1988, vol. XXII, 34, s. 319-326.

119) Teoretyczne i metodyczne założenia zakresu i sposobu liczenia kosztów funkcji socjalnych państwa. (Synteza wyników III etapu badań w 1988 r.) "Zeszyty Sygnalne" INE PAN, Zesz. 27: Kierunki doskonalenia reformy gospodarczej, Warszawa 1989, ss. 14.

Pozostałe zagadnienia

120) Polonia amerykańska w świetle badań (z 1975 r. i 1983 r.). "Wieś Współczesna" 1984, Nr 3, s. 91-97.

121) Fragmenty wspomnień dotyczących działalności w Ruchu Oporu Studentów Miejskiej Szkoły Handlowej. W pracy zbior.: Szkoła Główna Handlowa SGH w latach 1939-1945. SGPiS, Warszawa 1986, Monografie i Opracowania Nr 187, s. 230-237.

122) W 40 rocznicę. Likwidacja "Tygodnika Warszawskiego". Wywiad wspólny z A. Kozaneckim dla tygodnika "Ład" 1988, nr 38 (z 18.09.), s. 1, 7 i 14.

123. Problemy Polonii amerykańskiej. "Sprawy Międzynarodowe" 1989, nr 4, s. 113-120.

D. Recenzje książek, przyczynki oraz artykuły popularno-naukowe

124) Z problemów tożsamości ideowej SD. "Głos Demokracji" 1988, nr 3-4, s. 11-24.

CZĘŚĆ V. ARTYKUŁY NA TEMATY SPOŁECZNO-IDEOLOGICZNE I SPOŁECZNO-EKONOMICZNE, PUBLIKOWANE POD PSEUDONIMAMI (WAŻNIEJSZE POZYCJE).

I. Lata 1946-48. 10 pozycji opublikowanych pod pseudonimem "T. Kietlicz" w "Tygodniku Warszawskim" (organie Kurii Metropolitalnej w Warszawie, zlikwidowanym jesienią 1948 r. - przy represjonowaniu więziennym członków jego Redakcji).

W tzw. Kolumnie Młodych, czyli dodatku młodzieżowym "Tygodnika":

125) Minimalizm czy maksymalizm społeczny?, Nr 15 z 13.04.1947 r. s. 6.

126) O katolikach głupich i katolikach mądrych, Nr 21 z 25.05.1947 r. s. 6.

127) Katolicyzm społeczny a polityczny, nr 25 z 22.06.47, s. 5-6.

II. Lata 1958-68. 5 pozycji opublikowanych w katolickim miesięczniku "Więź" pod pseudonimem "Michał Turski":

128) ABC zmian modelowych w Polsce, 1958, nr 6, s. 39-46.

129) O inicjatywie i własności prywatnej - inaczej, 1959, nr 4, s. 33-38. (Artykuł ten wywołał dość szeroki rezonans społeczny, zob. m.in. wypowiedź Tadeusza M. Jaroszewskiego, Postępowi katolicy wobec przemian ustrojowych. "Polityka" 1959, nr 30 (z 26.07.59), s. 2.

130) Rozważania nad założeniami rozwoju gospodarczego na lata 1966-1970, 1964, nr 11-12, s. 92-97.

Warszawa - Lublin, styczeń 1990 r.